పెళ్ళి చూపులు

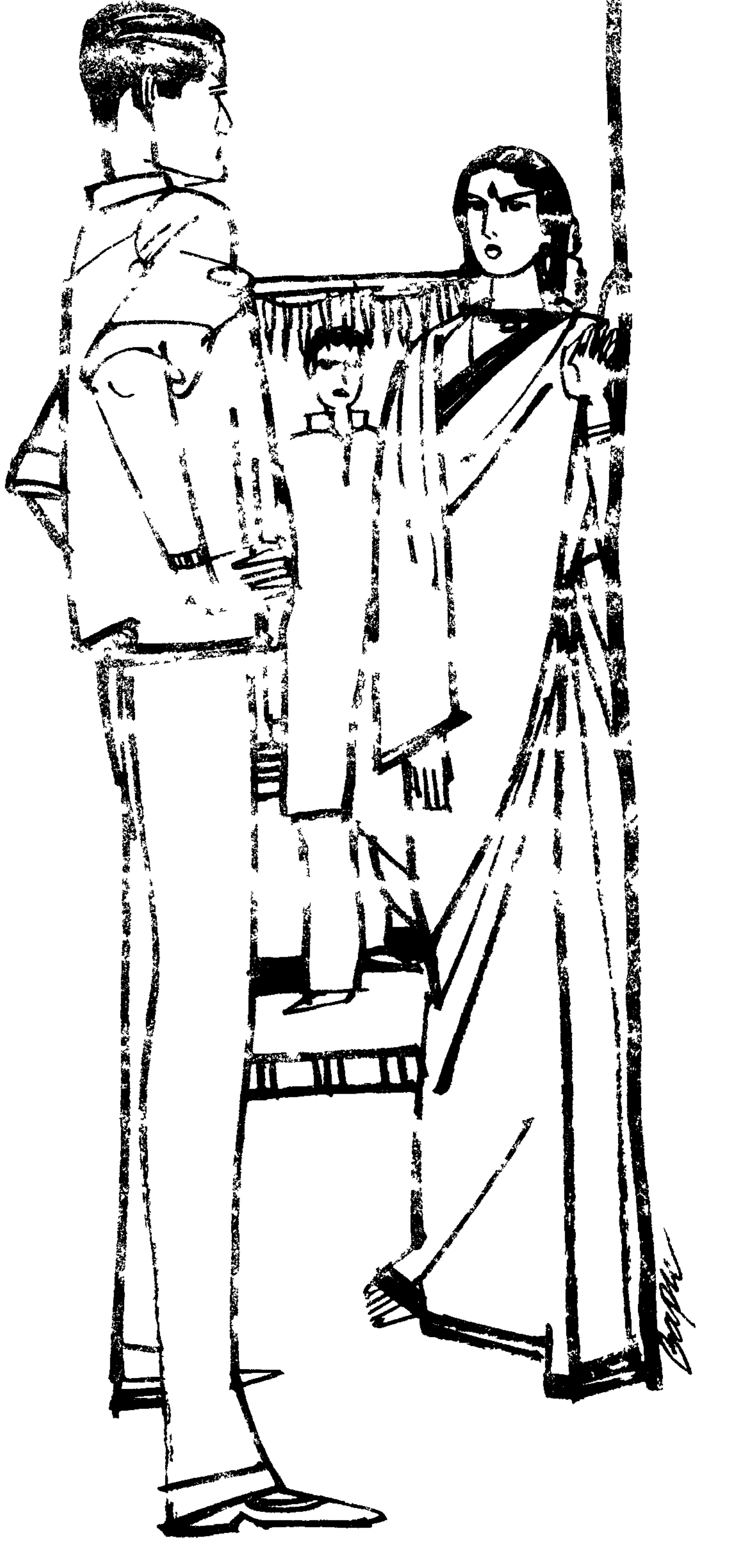

"ఏమేయ్! ఏమేవ్! ఇదుగో, విన్నావా, ఎక్కడా?" చేతిలో కవరు పట్టుకుని ఆత్రంగా కేకలుపెట్టి పిలుస్తూ, వంటింట్లోకి వచ్చారు సీతారామయ్య గారు.

బియ్యం కడిగి ఎసట్లో వెయ్యబోతున్న రాజ్య లక్ష్మమ్మ భర్త కేకలకు విసుక్కుంటూ, "అబ్బబ్బ! ఎన్నేళ్ళు వచ్చినా ఈ మనిషి ఇంతే. వంటింట్లో కిలా వెనకే తిరుగుతూ గోల చెయ్యడం" అంది.

"ఉండవే! నీ గోలా నాగోలా ఎప్పుడూ ఉండేదే. ఇదుగో, ఆ హైదరాబాదువాళ్ళు లేరూ? వస్తున్నా మని రాశారు. ఇప్పుడే ఉత్తరం వచ్చింది."

సీతారామయ్యగారు ఉత్తరం విషయం చెప్పగానే, రాజ్యలక్ష్మమ్మ చల్లబడిపోయింది. అంతకు ముందు విసుక్కున్నందుకు నొచ్చుకుంటూ, "మరి అలా చెప్పరేం? ఒసేవ్, ఏమేవ్ అంటూ పొలికేకలు పెట్టకపోతే? ఏదీ, ఏమని రాశారూ? ఎప్పుడొస్తా రుటా?" అంది ఆదుర్దాగా.

"ఏదీ, నన్ను చెప్పనిస్తేనా నువ్వు? వాళ్ళ అబ్బాయికి రెండు రోజులే సెలవు దొరికిందిట. అందుకని ఇవాళ రాత్రికే బయలుదేరి రేపు మధ్యా హ్నానికి ఇక్కడికి చేరుకుంటారుట. పిల్ల నచ్చితే వెంటనే ముహూర్తం పెట్టించి పెళ్ళి చేసెయ్యాలిట." క్లుప్తంగా విషయాన్ని వివరించారు సీతారామయ్య గారు.

రాజ్యలక్ష్మమ్మ సంతోషంతో పొంగిపోయింది. చేతిలో ఉన్న బియ్యం మాటే మరిచిపోయి భర్త దగ్గిరికి వచ్చి కూర్చుంది సావకాశంగా. ఉత్తరంలో ఉన్న విషయాలన్నీ పూర్తిగా వినాలన్న కుతూహలం, ఆరాటం ఆవిడలో పెరిగిపోయాయి. సీతారామయ్య గారి స్వభావం ఆమెకు తెలియంది కాదు. ఏ విష యమూ పూర్తిగా ఒకేసారి చెప్పడం ఆయనకు అలవాటు లేదు. ఏ ఉత్తరం వచ్చినా అందులోని సంగతులూ, సారాంశాలు అప్పుడొకటీ, ఇప్పు డొకటీ చెబుతూ ఉంటారు. అందుకని పెళ్ళివారు వ్రాసిన ఉత్తరంలోని సంగతులన్నీ వినాలని వచ్చి కూర్చుంది.

"ఇంకా ఏం రాశారూ?" అంది ఆసక్తిగా, భర్త ముఖంలోకి చూస్తూ.

"ఆఁ ఏముంది ....?" ఏదో చెప్పడానికి సంశ యిస్తూ నీళ్ళు నమిలారు సీతారామయ్యగారు.

"అదేమిటండీ! అలా నసుగుతారేం, వివరంగా చెప్పక?" కొంచెం గట్టిగా అడిగిందావిడ.

"ఆహాఁ ఏం లేదు. ఈకాలపు కుర్రాళ్ళు గదూ! ఏవో స్వతంత్ర భావాలూ అవీ ... అందుకని..."

"ఆఁ అందుకని... అయితే ఏమిటిటా?"

"ఏం లేదు. పెళ్ళికూతురుతో ఒంటరిగా మాట్లాడతాడట ఆ అబ్బాయి. అందుకు ఒప్పుకో మని రాశారు."

"ఏడిసినట్టే ఉంది. భావాలూ, గీవాలూ అని పెళ్ళికాని పిల్లను పరాయి మగాడితో ఒంటరిగా కూర్చుని మాట్లాడనిస్తావా? అదేం వల్లకాదు. ఆ సంబంధం వద్దని రాసి పడెయ్యండి." రాజ్య లక్ష్మమ్మ ఖచ్చితంగా తేల్చేసింది.

"అదికాదు. ఇదుగో చూడు, రాజీ..." సీతా

పెళ్లి చూపులు

రామయ్యగారు నచ్చచెప్పడానికి ప్రయత్నిస్తూ మొదలు పెట్టారు. "కాలం మారింది. మనుషులు మారారు. పద్ధతులు మారాయి. మనమూ మారాలి."

"బాగానే ఉంది మీ సలహా. తీరా పిల్లని ఒంటరిగా చూసి మాట్లాడి, నచ్చలేదని ఊరుకుంటే ఎంత అప్రతిష్ఠ, ఎంత అవమానం! కాలాలకేం? మారుతూనే ఉంటాయి. మనం మారకుండా ఉంటే సరి."

"అదికాదు, రాజీ! ఇలా మనం అన్నింటికీ పట్టుపట్టి కూర్చుంటే సంబంధాలు కుదిరేదెలా? పెళ్లి అయేదెలా? ఇంత మంచి సంబంధం మళ్లీ ఇప్పట్లో దొరకదు. పిల్లవాడు రత్నంలా ఉంటాడట. పైగా గెజెటెడ్ ఆఫీసరు. ఎక్కువ కట్న కానుకల ఆశ లేదని వాళ్లే చెప్పారు. ఇంక మనకి ఇంతకంటె మంచి వరుడు ఎక్కడ దొరుకుతాడు చెప్పు? ఏముంది! ఒక్క అరగంటసేపు ఏవో ప్రశ్నలు వేస్తాడు. అమ్మాయి తగిన జవాబులు చెబుతుంది. అంతేగా! ఇందులో పెద్ద బ్రహ్మాండం ఏముంది?"

"ఏమో బాబూ— మీ ఇష్టం." రాజ్యలక్ష్మమ్మ తటస్థంగా ఊరుకుంది.

"అమ్మయ్య!" నిట్టూర్చారు సీతారామయ్యగారు సంతృప్తిగా.

• • •

సీతారామయ్యగారు మిడిల్ స్కూల్ టీచరు. ఇద్దరు కొడుకులు, ఒక కూతురు. వచ్చే జీతంతోను, వెనక ఆసరాగా ఉన్న రెండెకరాల పొలంతోను ఎలాగో సంసార భారాన్ని మోస్తూ, గౌరవంగా జీవిస్తున్నారు.

పెద్ద కొడుకు రఘు చదువు పూర్తి అయ్యేసరికి ఎకరం పొలం అమ్మివెయ్యవలసి వచ్చింది. చిన్నకొడుకు మధు కొద్ది చదువుతోనే ఆపేసినా, ఉన్న ఎకరం భూమీ తాకట్టు పెట్టందే జరిగింది కాదు. కొడుకులిద్దరికన్నా చిన్నది కావడాన్న కూతుర్ని గురించిన దిగులు అట్టే ఉండేదికాదు సీతారామయ్య గారికి.

అయినా ఆడపిల్ల ఎంతలో ఎదుగుతుంది?

పెద్ద కొడుకు బి. ఎ. పాసయి హైదరాబాదులో గవర్నమెంటు ఉద్యోగం చేస్తున్నాడు. ఇప్పుడీ సంబంధం అతని ద్వారానె తెలిసింది.

చిన్నకొడుకు పి. యు. సి. తో చదువు ఆపేసి, ఉన్న ఊళ్లోనే తాలూకా ఆఫీసు గుమాస్తాగా చేరాడు. తండ్రీకొడుకుల సంపాదనతో గుట్టుగా సంసారం గడుపుకు వస్తూంది రాజ్యలక్ష్మమ్మ.

లత అందంతో పోటీ పడేవాళ్లు ఆ ఊళ్లోనే లేరంటే అతిశయోక్తి కాదేమో! గుండ్రని ముఖం, చెంపకు చారెడు నల్లని సోగకళ్లు, కొనదేలిన ముక్కు, చిన్న

◀ రవికాంతులు

ఫోటో — [illegible] రామారావు (రాజమండ్రి)

నోరు, సన్నని విప్పని పెదవులు, తీర్చి దిద్దినట్టున్న అంగసౌష్ఠవం, నొక్కుల జుట్టు, అన్నిటినీ మించిన తెల్లని శరీరచ్ఛాయతో మిసమిసలాడుతూ, బంగారు బొమ్మలా మెరిసిపోతుండేది లత.

ఎస్. ఎస్. ఎల్. సి. పాసైంది. ఉన్న ఊళ్లో అంతవరకే ఉండడం వల్ల, పై చదువులు చదవడానికి ఆర్థిక స్తోమతు లేక అంతటితో ఆగిపోయింది లత చదువు. కానీ లత మాత్రం చక్కని సభ్యత, సంస్కారం అలవరుచుకుంది. స్వతహాగా తెలివితేటలుగల పిల్ల కనక, చదివిన చదువుతోనే ఎంతో విజ్ఞానం, వివేకం సంపాదించుకుంది.

ఇంట్లోనే చదివి రెండు మూడు హిందీ పరీక్షలకు కట్టి పాసైంది. ఇంట్లో ఊరికే కూర్చోడమెందుకని, వాయిదాల పద్ధతి మీద కుట్టుమిషన్ కొనుక్కుని కుట్టడం నేర్చుకుంది. అప్పుడప్పుడు సరదాకు చుట్టుపక్కల ఇళ్లవాళ్లకూ, వాళ్ల పిల్లలకూ చోళీలు, లంగాలు, గౌన్లు కుట్టి పెడుతూండేది లత.

తీరిక సమయాల్లో పత్రికలూ, నవలలూ, ప్రఖ్యాత రచయితల గొప్ప గ్రంథాలూ చదువుతూండేది. భారత భాగవతాలు, రామాయణం, భగవద్గీత మొదలైన పురాణ గ్రంథాలు కూడా చదివి ఆకళింపు చేసుకుంది. కేవలం చదువే కాకుండా ఇంటి పనుల్లో తల్లికి సహాయపడుతూ, వంటలూ, పిండి వంటలూ అన్నీ నేర్చుకుంది.

ఎంతో అణకువ, వినయ విధేయతలు గల లతను చూస్తుంటే అందరికీ ముచ్చటగా ఉండేది. ఇరుగు పొరుగు గృహిణులు తమ ఆడ పిల్లల్ని మందలిస్తున్నప్పుడు లతను ఉదాహరణగా తీసుకుంటూండేవారు.

"మీ లతకేమమ్మా! బంగారం లాంటి పిల్ల. ఎవరు చేసుకుంటారో గానీ అదృష్టవంతులు వాళ్ళు" అని ఒకావిడ అంటే, "అయ్యో! నాకే ఓ కొడుకుంటే లతని వదిలేదాన్నా? నా కోడలుగానే చేసుకుందును" అని కొడుకులు లేని మరోఆవిడ వాపోయేది.

ఇంతమంది మెప్పు పొంది, ఇన్ని అర్హతలున్నా లతకు ఇంతవరకూ సంబంధం కుదరలేదంటే ఆశ్చర్యమే మరి!

అన్నింటికన్న అధికమైన కట్నం ఇవ్వలేమోనన్న భయం కొద్దీ, చాలా మంది లత సౌందర్యానికీ, సద్గుణాలకూ మురిసి పోయినా, ఆ సంబంధం చేసుకోవాలంటే వెనకాడేవారు.

వచ్చే ఇద్దరి నెల జీతాలూ ఇంటి ఖర్చులకే కటాకటిగా సరిపోతూండేవి. అందువల్ల లత పెళ్లికి కట్న కానుకలకుగాను ఏదైనా వెనకేద్దామన్నా వీలుఉండేదిగాదు సీతారామయ్యగారికి.

ఇప్పుడు లత పెళ్లి చెయ్యాలన్నా, తాకట్టులో ఉన్న ఆ ఎకరం భూమీ అమ్మవలసిందే. అది అమ్మినా అప్పు పోను మిగిలింది పెళ్లి ఖర్చులకు కూడా సరిపోదు. కట్నానికీ వాటికీ వేరే ఎక్కడైనా వడ్డీలకు అప్పు పుట్టించుకు రావలిసిందే.

పెళ్ళిచూపుల వల్ల ప్రయోజనం ఎంతమాత్రం ఉండదని తెలిసినా, ఎవరికి ఎంత మనస్తాపం కలుగుతుందని తెలిసినా, ఆడపిల్లలకు శాశ్వతంగా అన్యాయం జరుగుతుందని అరికట్టడం అవశ్యమని గుర్తించినా నాడు నేడు కూడా వివాహ వ్యవస్థలో పెళ్ళి చూపులకు ఉన్న ప్రాధాన్యం తరగలేదు. ఇకముందు తరుగుతుందని ఆశించడానికి అవకాశం గోచరించడమూ లేదు.

లతకోసం చాలా సంబంధాలు చూశారు. పిల్ల నచ్చినా, కట్నాల దగ్గరే ఎక్కడా అంగరందక తిరుకో వలిసి వచ్చేది. ఇప్పుడీ హైదరాబాదు సంబంధం వాళ్ళు అట్టే కట్నాలు ఆశ లేదని తెలిపే సరికి, సీతారామయ్యగారు కొండ ఎక్కినంత సంబరపడ్డారు. దైవానుగ్రహంవల్ల ఈ సంబంధం నిశ్చయమైతే, తమకిక ఏ బెంగా ఉండదు. ఈ పెళ్లి జరిగి తమ భారం తీరిపోతే, తిరుపతికి వస్తామని, ఆ ఏడుకొండలవాడికి మనసారా మొక్కుకున్నారు ఆయన.

● ● ● ●

తెల్లారి లేచిన దగ్గరి నించీ సీతారామయ్యగారు చేసే హడావిడికి అంతులేదు. స్కూలుకు సెలవు పెట్టారు. చిన్న కొడుకును కూడా సెలవు పెట్టమన్నారు గానీ మధు సాయంత్రం త్వరగానే లెమ్మని వెళ్లిపోయాడు ఆఫీసుకు. సీతారామయ్యగారు ఇంట్లోకి కావలిసిన సరుకులు, సామాన్లు అన్నీ తెచ్చి పడేశారు. వచ్చే అతిథులకు మర్యాదలకేం లోపం రానివ్వకూడదని ఆయన ఉద్దేశ్యం. రైలు వచ్చే వేళకు స్నానాలకు వేణ్ణీళ్లు కాచి ఉంచమనీ, కాఫీ, ఫలహారాలు సిద్ధంగా ఉంచమనీ భార్యను పదేపదే హెచ్చరించసాగారు. తను ఇంట్లో ఉన్న పాతకాలపు కొయ్యకుర్చీ, ఇనప పడక కుర్చీ బాగా లేవనీ, ఈనాటి నాగరికతకు, ఫేషన్లకు పనికి రావనీ, పట్నంనుంచి వచ్చే ఆఫీసర్‌కు—ఆఫీసరేమిటి? అయితే గియితే, అల్లుడే— అతనికి నచ్చవేమో అని పక్కింటి బాంక్ మానేజర్‌గారి స్టీల్ కుర్చీలు అడిగి తెచ్చివేశారు ఇంట్లో.

లత కుట్టిన కర్టెన్ క్లాత్ తీసి గుమ్మానికి తగిలించమన్నారు. గోడలకున్న ఫోటోలూ, కాలెండర్లూ అన్నీ తీసి దుమ్ము దులిపి, తిరిగి తగిలించారు. ఇల్లంతా ఒకసారి కలయజూసి తృప్తి పడ్డారు తమలో తామే.

పొద్దుటినించీ తండ్రి పడే అవస్థ, హడావిడి చూస్తుంటే లతకు నవ్వు వచ్చింది. పాపం, తండ్రికెంత దిగులుగా ఉందో తన పెళ్లి విషయం!

మధ్యాహ్నం రెండయిన దగ్గర నుంచీ సీతారామయ్యగారికి కంగారు ఎక్కువయింది. మూడున్నరకు రైలు వచ్చేస్తుంది. ఇక అట్టే వ్యవధి లేదు. వంటింట్లోకీ, వీధిలోకీ తిరుగుతూ రాజ్యలక్ష్మమ్మను తొందర పెట్టేస్తున్నారు. మూడు అవబోతూండగా, అన్నీ సవ్యంగా ఉన్నాయో లేదో ఒకసారి చూసుకుని స్టేషన్‌కు పరిగెత్తారు సీతారామయ్య గారు.

రాజ్యలక్ష్మమ్మ వంటింటి పని ముగించుకుని,

పి. శోభారాణి

ముఖం కడుక్కుని ముస్తాబయింది. లతకు పక్కింటి స్నేహితురాలు పద్మావతి అలంకారం పూర్తి చేసింది. గదిలోకి వచ్చిన రాజ్యలక్ష్మమ్మ నిండు అలంకరణలో అపరంజి బొమ్మలా ఉన్న కూతుర్ని చూసుకుని తృప్తిగా ఊపిరి పీల్చుకుంది.

వాకిట్లో టాక్సీ ఆగిన చప్పుడవడంతో రాజ్యలక్ష్మమ్మ కొంగు నిండా కప్పుకుని రెండు చెంబులతో నీళ్లు తీసుకు వచ్చి, గడప ఇవతలగా పెట్టి లోపలికి వెళ్లింది. సీతారామయ్యగారు గబగబా లోపలికి వస్తూ, "రండి, రండి" అంటూ చెంబులతో నీళ్లు అందించారు. వచ్చిన వ్యక్తులిద్దరూ కాళ్లు కడుక్కుని కుర్చీల్లో కూర్చున్నారు.

"అబ్బబ్బ! ప్రయాణమంటేనే న్యూసెన్స్" అంటూ ఒకతను జేబులోంచి రుమాలు తీసి ముఖం తుడుచుకున్నాడు.

రెండో వ్యక్తి మాత్రం మౌనంగా ఇల్లంతా పరిశీలనగా చూడసాగాడు.

సీతారామయ్యగారు ఒకసారి ఇంట్లోకి వెళ్లివచ్చి, "స్నానాలకు నీళ్లు సిద్ధంగా ఉన్నాయి. లేవమంటారా?" అని ఎంతో వినయంగా అడిగారు.

"ఆ....ఆ... స్నానం చేస్తేనే బాగుండేట్టుంది." కొంచెం నల్లగా, సన్నగా, పొడుగ్గా ఉన్నతను ఒళ్లు విరుచుకుంటూ అన్నాడు.

సీతారామయ్యగారు స్నానానికి ఏర్పాట్లు చెయ్యడానికి లోపలికి వెళ్లారు.

"అంతా సనాతన పద్ధతిలాగుందే వ్యవహారం!" నల్లటి యువకుడు ముఖం చిట్లిస్తూ అన్నాడు.

రెండో అతను నవ్వి ఊరుకున్నాడు.

వచ్చిన ఇద్దరిలో నల్లగాఉన్న అబ్బాయే వరుడు. రెండో అబ్బాయి అతని మేనమామ కొడుకు. బంధుత్వంకంటే ఇద్దరికీ స్నేహమే ఎక్కువ. పెళ్లికొడుకు రాజారావుకు దాదాపు ముప్ఫైలోపు వయస్సు ఉంటుంది. ఎంతమంది పిల్లల్ని చూసినా నచ్చకపోవడం వల్ల ఇంతవరకూ పెళ్లికా లేదు.

రాజారావు తల్లితండ్రులకు ఒక్కడే కొడుకు కావడంతో అతి గారాబంగా పెంచారు. ఆడింది ఆటగా చిన్నప్పటినించీ పెంచడంవల్ల మొండిగా తయారైనాడు. ఇప్పుడీ పెళ్లి విషయంలో కూడా తనే నిశ్చయించుకోవాలనే పట్టుదలవల్ల, పెద్దల ప్రమేయం అట్టే అవసరం లేకపోయింది. ఎలాగో పిల్ల నచ్చితే, ఉన్న ఒక్క కొడుక్కీ, పెళ్లీ పేరంటం చేసి, అచ్చటా ముచ్చటా తీర్చుకోవాలని అతని తల్లితండ్రుల ఆశ, కోరిక.

ఏ పిల్లను చూసినా ఏదో వంకపెట్టడం, నచ్చలేదనడం రాజారావుకు అలవాటైంది. ఎన్నాళ్ళకూ ఏ సంబంధం కుదరకపోవడంతో, ఆ భారాన్ని అతనికే వదలివేసి ఊరుకున్నారు తల్లీ, తండ్రీ. అందువల్లే కట్న కానుకల ఆశ కూడా పెట్టుకోలేదు.

పెళ్ళి చూపులు

మొదట్లో, రాజారావుతోపాటు అతని తల్లితండ్రీ కూడా వెళ్ళేవారు పెళ్ళి చూపులకు. కానీ ప్రతివాళ్ళకు, మీ పిల్ల నచ్చలేదని వ్రాయవలసివచ్చేది. దానితో తండ్రికి కష్టంవేసి, తరవాత ఏ పిల్లను చూడవలసి వచ్చినా అతన్ని ఒక్కణ్ణే వెళ్ళమనేవారు. మధ్య మధ్య ఏ స్నేహితుణ్ణో వెంట తీసుకువెళ్ళేవాడు రాజారావు.

ఈసారి మేనమామ కొడుకు మోహన్‌కూడా హైదరాబాదులోనే ఉద్యోగం చేస్తూండడంవల్ల అతన్ని తోడుగా తీసుకువచ్చాడు. మోహన్ తెల్లని తెలుపు కాకపోయినా తెలుపులో లెక్కే. ఆకర్షణీయమైన ముఖం, ఒత్తుగా ఉంగరాలు తిరిగిన జుట్టు, సమమైన పొడుగు, పొడుక్కి తగ్గ లావుతో ఎంతో ఠీవి ఉట్టిపడుతూ ఉన్నాడు. రైలు దిగగానే ఇద్దర్లో మోహన్నే పెళ్లికొడుకుగా భావించిన సీతా రామయ్యగారు, వరుడు రాజారావని తెలియగానే నిరుత్సాహపడిపోయారు. అయినా సంబాళించుకుని, ఆస్తి, హోదాగల ఉద్యోగం, పెద్ద చదువు వీటన్నిటినీ దృష్టికి తెచ్చుకుని సంతృప్తి చెందడానికి ప్రయత్నించారు. అయినా ఓ మూల అసంతృప్తి, నిరాశా పీడిస్తూనే ఉన్నాయి.

స్నానాలు పూర్తికాగానే, రాజ్యలక్ష్మమ్మ ఇద్దరికీ కాఫీ ఫలహారాలు అమర్చింది. అతిథి మర్యాదలన్నీ పూర్తి అయినాక, పిల్లను చూపించవలసిన సమయం ఆసన్నమైంది. పిల్లను ఒంటరిగా చూసి, మాట్లాడాలన్న రాజారావు అభీష్టం ప్రకారం లత కూర్చున్న గదిలోనే చూపులకు ఏర్పాటు చేశారు.

సీతారామయ్యగారు నసుగుతూ, "మరి....ఇంక... పిల్లను చూస్తారా?" అన్నారు.

అనడమే తడవుగా, "ఓ" అంటూ దర్జాగా, దర్పం ఒలకబోస్తూ కుర్చీలోంచి లేచాడు రాజారావు.

ఎందుకనో వచ్చినప్పటినుంచీ రాజారావు ప్రవర్తన చూస్తున్న సీతారామయ్యగారికి, అతని మాటలు, చేతలు వెగటనిపించసాగాయి. చదువుకుని, ఉద్యోగం చేస్తున్నందుకు సభ్యత, సంస్కారం, మర్యాద, వినయం ఏమీ అతనిలో కనిపించలేదు సీతారామయ్యగారికి. ఏదో గొప్పతనం వెళ్ళబెట్టుకోవాలన్న తాపత్రయం, తన ఆధిక్యం, ఆడంబరం నిరూపించుకోవాలన్న ఆరాటం తప్ప, రాజారావులో ఇంకేమీ ఉన్నట్టు కనిపించలేదు. అహంభావంతప్ప, అణకువ ఉన్నట్టు తోచలేదు. కానీ చేసేదిమాత్రం ఏముంది కనక?

లత గదిలోకి రాజారావును పంపించి, పరీక్షా ఫలితాల కోసం ఎదురుచూసే విద్యార్థిలా ఆశా నిరాశలమధ్య ఊగులాడుతూ దిగాలుపడిన ముఖంతో కుర్చీలో కూర్చున్నారు సీతారామయ్యగారు.

కుర్చీలో కూర్చున్న లత, రాజారావు గదిలోకి రాగానే బెరుగ్గా లేచి నిల్చుంది. పెళ్ళి చూపుల అనుభవం ఆమెకు కొత్త కాకపోయినా, ఈ విధమైన పరీక్ష మాత్రం కొత్తే. ముందువచ్చిన సంబంధాలన్నీ పెద్దల సమక్షంలో, చూపులవరకే. కానీ ఇప్పుడు మాట్లాడాలి. అందులో ఒంటరిగా....ఎంత నిబ్బరంగా ఉండాలను కున్నా, ఏదో తెలియని భయం, వణకు ఆవహించాయి లతను. కాలివేళ్ళతో నేలమీద రాస్తూ, తల వంచుకుని మౌనంగా నిలబడింది.

రాజారావుత కుర్చీలో కూర్చుని, ఐదు నిమిషాలు లతను పరకాయించి చూశాడు. తరవాత కొంచెం గొంతు సవరించుకుని, "నీ పేరు?" అన్నాడు.

ఈ ఏకవచన ప్రయోగానికి తుళ్ళిపడింది లత. ముక్కూ ముఖం తెలియని పరాయి యువతిని 'నువ్వు' అనడమే అతనిలోని అనాగరికతను, అసభ్యతను, నిర్లక్ష్యాన్ని సూచించినట్లయింది.

తలెత్తి ఒకసారి అతనివైపు చూసి, "లత" అంది.

"అహా! మంగేష్కర్ కాదా?" వెకిలిగా నవ్వుతూ అన్నాడు రాజారావు. తను విసిరిన ఛలోక్తికి లత నవ్వాలని అతని ఉద్దేశ్యం.

అతని నవ్వు చూసేసరికి చిరాకు వేసింది లతకు. అసహ్యం కూడా కలిగింది. కానీ, ఏం చేస్తుంది? వివాహ పరీక్ష ఇది. ఇందులో నెగ్గితేనే తన భవిష్యజ్జీవితం సార్థకమౌతుంది.

"ఆఁ ఏం చదివా నన్నావ్?" బూటు కాలు ఆడిస్తూ, హుందాగా ప్రశ్నించాడు రాజారావు.

"నే నేమీ అనలేదు." వెంటనే జవాబిచ్చింది లత.

గతుక్కుమన్నాడు రాజారావు. వెంటనే సర్దుకుని "ఆఁ ఏం చదివావ్?" అన్నాడు.

లతకు ఒళ్ళు మండిపోయింది. 'వచ్చి పది నిమిషాలైనా, మర్యాదకైనా తనను కూర్చోమనలేదు. ఏమిట ఇతని ఉద్దేశ్యం? ఆడవాళ్ళు తమకన్నా తక్కువన్న చులకనా? లేక కూర్చోమని చెప్పడానికి సిగ్గా? సిగ్గేమిటి ఇన్ని మాట్లాడేవాడికి? లేకపోతే తన ఎదట స్త్రీ కూర్చుంటే, తన దర్జాకు తగదవా? నిలబెట్టి సంతలో పశువును పరీక్షించినట్లు ఎగాదిగా చూస్తూ ఈ ప్రశ్న లడగడం ఏమిటి?' ఒక్క క్షణం పరిశీలనగా అతనివైపు చూసింది లత. నఖశిఖ పర్యంతం తననే పరీక్షిస్తున్న అతని చూపులు సూదుల్లా గుచ్చుకున్నాయి.

'ఛీ, మోటుమనిషి' అనుకుంది. అతను అడిగిన ప్రశ్న లన్నింటికి ఓపికగా తను జవాబులిస్తుంటే, ఇంక అతని ప్రశ్నలకు అంతుండదేమో ననిపించింది. కానీ ఏదో ఒక జవాబు చెప్పాలిగా మరి!

"ఎస్. ఎస్. ఎల్. సి. పాసైనాను."

"ఊఁ..." అని పాంట్ జేబులోంచి సిగరెట్ పెట్టె తీసి ఒకటి వెలిగించుకున్నాడు రాజారావు. తాపీగా సిగరెట్ పొగ పీల్చి వదుల్తూ, "ఏమో అనుకున్నాను. మీ అన్నయ్య చెప్పినదానికన్నా అందంగానే ఉన్నావు" అన్నాడు కనుబొమ్మ లెగరేస్తూ.

లతకు ఒళ్ళంతా కంపరమెత్తింది. ఛీ! ఇటువంటి వ్యక్తినా తను వివాహమాడేది? అసహ్యంతో ఆమె మనస్సంతా నిండిపోయింది. సభ్యత లేని అతని ప్రవర్తన, జుగుప్స కలిగించే మాటలు, చూస్తున్నా వింటున్నా ఒళ్ళు జలదరిస్తోంది లతకు. ఇంక అతను ఏమీ ప్రశ్నించడానికి అవకాశం ఇవ్వకుండా అక్కణ్ణించి వెళ్ళిపోవాలనుకుంది. వెళ్ళాలంటే హాల్లోంచి తండ్రి ముందునుంచే వెళ్ళాలి. వెళ్ళచ్చు. కానీ తండ్రి బాధ పడతారు, నొచ్చుకుంటారు. ఈ సంబంధంమీద ఆయన గంపెడాశ పెట్టుకుని ఉన్నారు. అటువంటప్పుడు తను ఇలా అసభ్యంగా ప్రవర్తిస్తే ఆయన మనస్సు కష్టపెట్టినట్టవుతుంది.

కానీ, అందుకని తన ఆత్మగౌరవాన్ని, అభిమానాన్ని, వ్యక్తిత్వాన్ని చంపుకుని ఈ మొరటుమనిషి అడిగే అసహ్యకరమైన, అసభ్యమైన ప్రశ్న లన్నింటికీ ఓర్చుకుని జవాబు లివ్వాలా? ఒకవేళ ఈ మనిషికి తను నచ్చితే.....అమ్మో!....లత గుండె దడదడా కొట్టుకుంది. ఇలాంటి కుసంస్కారితో జీవితాంతం గడపాలా తను? వణికిపోయిం దామె.

'ఉహూఁ...అలా ఎప్పటికీ జరగదు. జరగనివ్వను. ఈ అహంభావికి, గర్విష్ఠికి తగిన శాస్తిచేసి పంపాలి. జన్మలో ఇక ఏ స్త్రీనీ ఇలా అవమానపరచకుండా గుణపాఠం నేర్పాలి.'

వచ్చే కోపాన్ని అణుచుకుంటూ దృఢంగా, ధైర్యంగా అడిగింది లత: "మీ ప్రశ్నలుపూర్తి అయినాయా? ఇంకా ఏమైనా ఉన్నాయా?"

రాజారావు తికమక పడుతూ, "ఏమున్నాయి?" అని ఒక క్షణమాగి, "పాట పాడగలవా?" అన్నాడు.

"ఆ కానీ లతా మంగేష్కర్‌లా మాత్రం కాదు." తీవ్ర స్వరంతో అంది లత.

రాజారావు తొట్రుపడ్డాడు. అయినా తమాయించుకుని, "సైకిల్ తొక్కడం వచ్చా?" అన్నాడు మెల్లిగా.

"సైకిల్ తొక్కడం రాదు గానీ, మిషన్ తొక్కడం వచ్చు." మితిమీరిన కోపంతో వ్యంగ్యంగా అంది లత.

"ఆ....ఇంకేమిటబ్బా!" కాలర్ సవరించుకుంటూ ఇంటికప్పు కేసి చూడసాగాడు ఆలోచిస్తున్నట్టు రాజారావు.

లతకు ఒళ్ళు మండిపోయింది. ఆమెలో సహనం పూర్తిగా నశించింది. ఇలాంటి యువకులకు తగిన విధంగా బుద్ధి చెప్పాలి. మర్యాదగా ఊరుకుంటే లాభం లేదు. ఇక ఏ పిల్లనూ ఇలాంటి అసభ్యమైన ప్రశ్నలు వెయ్యకుండా చెయ్యాలి.

ఈ నిశ్చయంతో లతకు చాలా ధైర్యం వచ్చింది.

"మీరు ఆలోచిస్తూ ఉండండి. ఈలోగా నేను

కొలను నుంచి

చిత్రం — ఆర్. కె. చంద్రశేఖర్ (గుంటూరు-2)

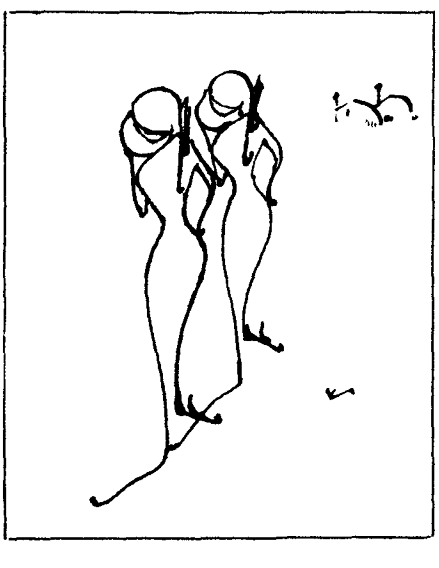

[illegible] క్ [illegible] ఉగుతాను. వాటికి సమాధాన [illegible] [illegible] నిరాకార్యం [illegible]గంతో అంది

[illegible] కొడు రాజారావు. ఆమె అంత [illegible]గా మాట్లాడలదని కానీ, మాట్లాడుతుందని [illegible] అనుకోలేదు. అందువల్ల అఘాతం తగిలి నట్టు బాధపడుతూ, ''అడుగు'' అన్నాడు గొణుగుతూ.

''మాకు పరిచయమైనా లేని కొత్త వ్యక్తులను [illegible]' అని సంబోధించడం మీ హైదరాబాదు ఆచారమా '' సూటిగా అతని ముఖంలోకి చూస్తూ ప్రశ్నించింది లత.

తల తిరిగినట్టయింది రాజారావుకు. ''ఆఁ'' అన్నాడు అర్థం కానట్టు. అర్థమైన వెంటనే తెల్లబోయాడు.

వెంటనే తిరిగి అడిగింది లత. ''పిలిచిట్టే గంటల తరబడి మాట్లాడడం మీ సభ్యత, నాగరికత, మర్యాద అనుకుంటాము.''

''అ....అహ....'' రాజారావు ఆ దెబ్బనుంచి తేరుకోలేదు.

''ఒంటరి ఆడపిల్లను పట్టుకుని 'ఆట వచ్చా? పాట వచ్చా?' అని అడగడం మీ హాబీ కాబోలు.''

'అయ్యో దేవుడా!' రాజారావు ఒళ్ళు చల్లబడసాగింది.

ఒక్కొక్క మాటా ఒక్కొక్క శూలంలా గుచ్చుకుని బాధిస్తున్నాయి రాజారావును. లత ఆగలేదు. వడగళ్ల వానలా విమర్శ పరంపరలు వదులుతూంది.

''మీరు ఈ విధంగా పెళ్ళి చూపులకని వచ్చి, ఆడపిల్లలను అవమానపరచడం అంత మంచిది కాదు. మీరు కావాలనుకున్న లక్షణాలు అన్నీ ఉన్న అమ్మాయి కోసం, పేపర్లో ప్రకటన చేయండి. ఆ అర్హతలుఉండి, మీ ఇంటర్వ్యూకు ఇష్టమైనవాళ్ళే అందుకు సిద్ధపడతారు. అంతేగానీ సంప్రదాయం, మర్యాద, పరువు ప్రతిష్ఠలుగల కుటుంబాల్లో పిల్లలను చూడడానికి వచ్చి, ఇలా మీ ఇష్టం వచ్చినట్టు ఇంటర్వ్యూచేస్తే ఎప్పటికైనా మీకు ప్రమాదకరం.''

ఏకధాటిగా మాట్లాడేసి ఊపిరి పీల్చుకుంది లత.

ఆమె మాట్లాడుతున్నంతసేపు మెత్తని చెప్పుతో కొడుతున్నట్టుంది రాజారావుకు. ముఖం నల్లగా మాడిపోయి, చెమట కారిపోతూంది. ఖిన్నుడై తల వంచుకుని కూర్చున్నాడు.

అయిదు నిమిషాలు నిశ్శబ్దంగా గడిచాయి.

అతనికి తగినట్టు మాట్లాడి బుద్ధి చెప్పగలిగాననే తృప్తి, సంతోషం లత ముఖంలో మెరిశాయి.

కొన్ని క్షణాల తరవాత రాజారావు తల పైకెత్తి, దీనంగా లతవేపు చూస్తూ, ''నాకు మీరు నచ్చారు'' అన్నాడు తడబడుతూ

లత పెదవులమీద మందహాసం నాట్యం చేసింది. ''నాకూ మీరు నచ్చాలన్నమాట మరిచిపోతున్నారు.''

కొరడాతో ఛెళ్ మని చరిచినట్టయింది రాజారావుకు.

బయట హాల్లో కూర్చుని, అంతా కాకపోయినా, కొంత వరకూ విని అర్థం చేసుకున్న సీతారామయ్యగారు వణికిపోతున్నారు. 'భగవాన్! ఏమిటి! చివరికి ఈ సంబంధం కూడా స్థిరపడదా?' ఆయన కళ్ళలో నీరు తిరగబోయి మోహన్ని చూసి ఆగింది. ఆవేదనతో జాలిగా మోహన్ వైపు చూస్తూ లేచారు సీతారామయ్యగారు.

మోహన్ ముఖంలో ఏ భావమూ వ్యక్తం కాలేదు ఆయనకు. ఆయనతోపాటు మోహన్ కూడా లేచాడు.

లత నెమ్మదిగా గదిలోంచి బయటికి వచ్చేసింది. హాల్లోకి రాగానే తల ఎత్తిన లత, మోహన్ని చూసి చటుక్కున లోపలికి వెళ్ళిపోయింది. అవమానంతో కుంగిపోతున్న రాజారావు మెల్లిగా బయటికి వచ్చాడు.

మలినమైన ముఖాన్ని సాధ్యమైనంత ప్రసన్నంగా మార్చుకుంటూ, ''నా అభ్యంతరం ఏమీ లేదండి. వెళ్ళగానే నాన్నగారిచేత ఉత్తరం వ్రాయిస్తాను. ముహూర్తం పెట్టించండి'' అన్నాడు మామూలుగా ఏమీ జరగనట్టే.

సీతారామయ్యగారు నిర్ఘాంతపోయారు. మోహన్ ప్రతిమలా నిల్చుండిపోయాడు. ఆశ్చర్యంనుంచి తేరుకున్న సీతారామయ్యగారు ఆ పూటకు అక్కడ ఉండిపొమ్మని ఎంత బ్రతిమాలి ప్రార్థేయపడినా వినకుండా, ఆ రాత్రి రైలుకే బయలుదేరి వెళ్ళిపోయారు రాజారావు, మోహన్.

అన్న మాటప్రకారం రాజారావు తండ్రి ఉత్తరం వ్రాశాడు, తమ కొడుక్కు పిల్ల నచ్చిందనీ, వెంటనే ముహూర్తం పెట్టించమనీను.

కానీ సీతారామయ్య ఎంత నచ్చచెప్పినా, రాజ్యలక్ష్మమ్మ ఎంత మొత్తుకున్నా లతను మాత్రం ఒప్పించలేకపోయారు.

చేసేదిలేక సీతారామయ్యగారు రాజారావు తండ్రికి ఉత్తరం వ్రాసి పడేశారు, మీ సంబంధం అక్కర్లేదని. ఉత్తరం వ్రాసిన రోజు రాత్రి ఆయనకు నిద్రపట్టలేదు. 'దురదృష్టవంతురాలు' అని నిట్టూర్చారు కూతుర్ని తలుచుకుని.

లత మాత్రం హాయిగా, నిశ్చింతగా నిద్రపోయింది.

• • •

నెల రోజులు గడిచిపోయాయి. మధ్యాహ్నం భోజనం చేసి కూర్చున్న సీతారామయ్యగారు పోస్టుమన్ ఇచ్చిన ఉత్తరం చింపి చదవగానే స్తంభించిపోయారు. నోట మాట రాక నిశ్చేష్టుడై నిల్చున్న భర్తను చూసి, గాభరా పడుతూ, ''ఏమిటండీ! ఎక్కణ్ణించీ ఉత్తరం? ఎవరు రాశారూ?'' అని ఆదుర్దాగా అడిగింది రాజ్యలక్ష్మమ్మ.

లత కూడా కంగారుపడుతూ వచ్చి గుమ్మం దగ్గిరే నిల్చుంది. సీతారామయ్యగారు నెమ్మదిగా తేరుకుని చెప్పారు.

''అప్పుడు వచ్చి చూసివెళ్ళిన రాజారావు లేడూ? అతనితో వాళ్ళ మేనమామ కొడుకు మోహన్ అన్న అబ్బాయి వచ్చాడే, వాళ్ళ నాన్న రాశారు. వాళ్ళ అబ్బాయికి మన లత నచ్చిందిట. మన అమ్మాయినే చేసుకుంటానని పట్టుపట్టి కూర్చున్నాడుట. మన అభ్యంతరం లేకపోతే లతని వాళ్ళ కోడలుగా చేసుకుంటారుట.''

''ఆఁ?'' సంతోషాశ్చర్యాలతో ఉక్కిరి బిక్కిరైంది రాజ్యలక్ష్మమ్మ.

''అబ్బాయి చంద్రుడల్లే ఉంటాడు. ఈడూ జోడూ బాగుంటుంది. ఇంతకీ మన లత అదృష్టవంతురాలు.'' సంతృప్తిగా అన్నారు సీతారామయ్యగారు.

తను వినేది నిజమో కాదో నమ్మలేని స్థితిలో గుమ్మాని కానుకుని నిల్చుండిపోయింది లత. ఆమె బుగ్గలు సిగ్గుతో ఎరుపెక్కి గులాబీ మొగ్గలైనాయి. ★

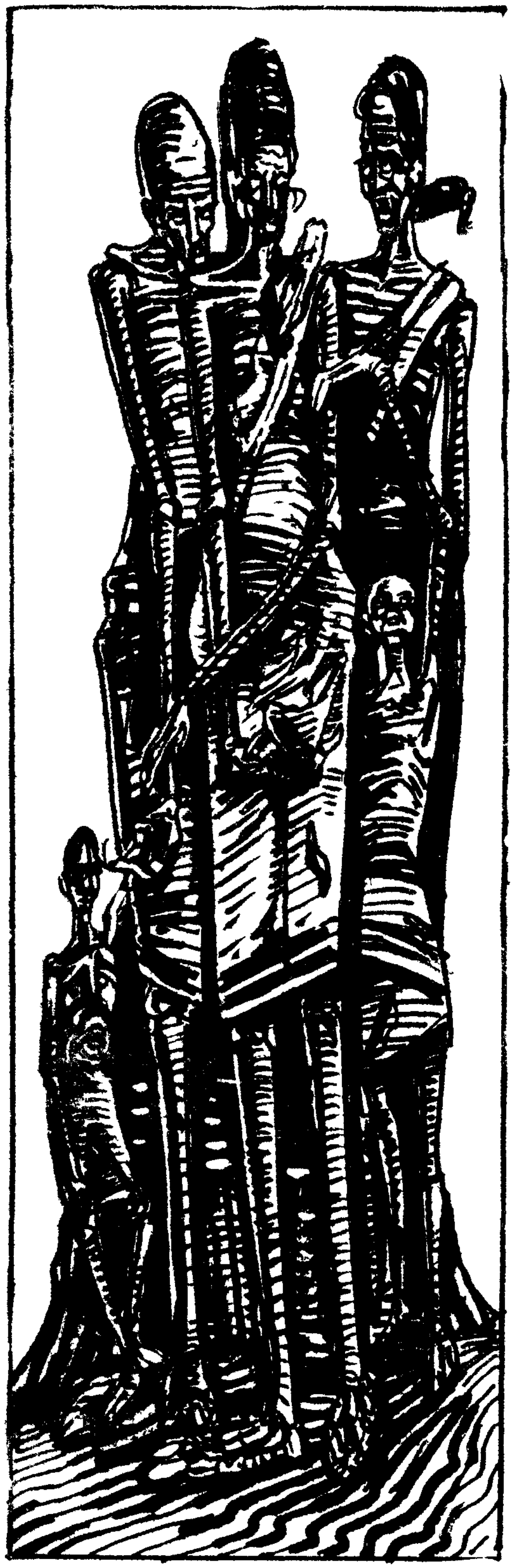

క్షుద్బాధితులు

చిత్రం—వి. శశి (పేకేరెట్లపాలెం)